

سی حکیم و فیلسوف مسلمان

حاوی شرح زندگانی و تشریح نظریات حکیمانه حکمای مسلمان در تحقق
جامعه معقول انسان‌ها بر پایه فضایل علمی، اخلاقی و انسانی

جلد اول

تألیف

میرابوطالب رضوی نژاد

قاضی بازنشسته و وکیل پایه یک دادگستری

www.DEHSARA.com

سرشناسه	رضوی نژاد مومعه سرائی، میرابوطالب، ۱۳۰۹ -
عنوان و نام پدیدآور	سی حکیم و فیلسوف مسلمان: حاوی شرح زندگانی و تشریح نظریات حکیمانۀ حکمای مسلمان ... / میرابوطالب رضوی نژاد.
مشخصات نشر	رشت: دهسرا.
مشخصات ظاهری	۴۲۴ ص.
شابک	دوره: ۲-۱۸۳-۱۹۷-۹۶۴-۹۷۸؛ ج. ۱: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۱۸۴-۹۱؛ ج. ۲: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۱۸۳-۰؛ ج. ۳: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۱۸۷-۰؛ ج. ۴: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۱۹۹-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
موضوع	فیلسوفان ایرانی -- سرگذشتنامه
موضوع	فیلسوفان اسلامی -- سرگذشتنامه
رده بندی کنگره	۹۶ / الف / BBR ۶۰
رده بندی دیویی	۱۸۹/۱
شماره کتابشناسی ملی	۲۷۸۳۰۴۲

- نام کتاب: سی حکیم و فیلسوف مسلمان - جلد اول
  - مؤلف: میرابوطالب رضوی نژاد (قاضی بازنشسته و وکیل پایه یک دادگستری)
  - ناشر: انتشارات دهسرا (ناشر برگزیده ۷۹، ۸۵، ۸۷، ۸۹، ۹۰، ۹۲، ۹۳، ۹۶ و ۹۸)
  - دفتر مرکزی: راه پارسگاه، رشت، خ لاکانی، ابتدای خ هفده شهریور
تلفن: ۰۹۷۱-۳۳۲۳۰۵۵-۳۳۲۴۰۵۵ / فکس: ۰۱۳-۳۳۲۴۱۹۷۱
  - حروفچینی و صفحه آرایی: انتشارات دهسرا
  - طرح جلد: کانون تبلیغاتی دهسرا www.DEHSARA.com
  - نوبت چاپ، تاریخ انتشار: چاپ پنجم، سال ۱۴۰۳، شمارگان: ۱۰۰
  - تعداد صفحات، قطع: ۴۲۴ صفحه، وزیری
  - لیتوگرافی، چاپ و صحافی: لیتوگرافی همراهان، چاپ توکل
  - شماره استاندارد بین المللی کتاب: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۱۸۴-۹
  - شابک دوره: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۷-۱۸۳-۲
  - قیمت در سراسر کشور: ۹۰،۰۰۰ تومان
- www.DEHSARA.com

کلیه‌ی حقوق قانونی و شرعی برای مؤلف و ناشر محفوظ می‌باشد و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی، حق تکثیر تمام یا قسمتی از این اثر را نداشته و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار ناشر
۹	پیشگفتار مؤلف
۱۱	مروری بر کتاب سی حکیم و فیلسوف مسلمان
۱۳	فلسفه شرق راه گشای جویندگان حقیقت
۲۳	بخش اول / ابن سینا حکیم و فیلسوف ایرانی در معارف اسلامی
۲۵	فصل اول: تشریح اوضاع علمی قرن چهارم و بزرگداشت هزارمین سال تولد ابن سینا
۲۹	فصل دوم: شرح تحصیلات و مقام علمی و فلسفی و پزشکی ابن سینا
۳۳	فصل سوم: اعتقادات دینی و فلسفی ابن سینا
۳۷	فصل چهارم: نظریات دانشمندان در عظمت مقام علمی ابن سینا
۴۵	فصل پنجم: تشریح آثار و تألیفات ابن سینا
۶۷	فصل ششم: شرح زندگی ابن سینا و نوآوری های ابن فیلسوف در طب و بهداشت و دارو
۷۳	فصل هفتم: معالجات پزشکی ابن سینا
۷۷	فصل هشتم: مقام فلسفی ابن سینا
۸۳	فصل نهم: بیوگرافی کوتاه ابن سینا که بوسیله خود و شاگردانش تدوین شده است
۹۹	فصل دهم: خلاصه شرح وقایع و نظرات فلسفی ابن سینا
۱۰۹	بخش دوم / ابوریحان بیرونی حکیم و دانشمند نابغه ایرانی در جهان اسلام
۱۱۱	فصل اول: شرح زندگانی و تألیفات و تجلیل دانشمندان از مقام علمی ابوریحان بیرونی
۱۲۹	فصل دوم: شرح ویژگی های علمی و اجتماعی و اخلاقی و انسانی ابوریحان بیرونی
۱۳۷	فصل سوم: ابوریحان پایه گذار علم تجربی و تعریف علم از دیدگاه بیرونی
۱۴۵	فصل چهارم: برگزیده ای از نظرات ابوریحان در کتاب الجماهر و ماللهند
۱۴۹	فصل پنجم: مسائل حقوقی هندیان در کتاب ماللهند ابوریحان بیرونی
۱۵۳	فصل ششم: عقاید هندیان درباره مناطق غلوی و تئوری قدیم و حادث بودن ماده در کتاب ماللهند
۱۵۷	فصل هفتم: نظرات برگزیده اجتماعی ابوریحان در کتاب الآثارالباقیه
۱۶۳	فصل هشتم: تشریح احوال مردم زمان در کتاب الجماهر فی معرفة الجواهر
۱۶۹	فصل نهم: مقام علمی ابوریحان از دیدگاه دانشمندان جهان
۱۷۳	فصل دهم: مراحل هفت گانه زندگی ابوریحان بیرونی
۱۷۷	فصل یازدهم: کنگره جهانی بزرگداشت ابوریحان بیرونی

بخش سوم / ابن مسکویه و نظریات حکیمانه او در اخلاق اسلامی ۱۸۳

- فصل اول : شرح زندگانی و تشریح نظریات فلسفی و اخلاقی ابن مسکویه ۱۸۵
- فصل دوم : آثار و تألیفات ابن مسکویه ۱۹۳
- فصل سوم : تشریح انتقادات ابن سینا و ابوحنیفان توحیدی از ابن مسکویه ۱۹۹
- فصل چهارم : تشریح مذهب ابن مسکویه ۲۰۵
- فصل پنجم : روش فلسفی ابن مسکویه ۲۰۷
- فصل ششم : روش اخلاقی ابن مسکویه در کتاب اخلاق ناصری ۲۰۹

بخش چهارم / ابن عربی و دیدگاه عرفانی او در دنیای عرفان و حکمت اسلامی ۲۲۹

- فصل اول : شرح زندگانی ابن عربی و تشریح ملاقات وی با ابن رشد ۲۳۱
- فصل دوم : آثار و تألیفات ابن عربی ۲۳۹
- فصل سوم : منابع اطلاعاتی ابن عربی ۲۴۳
- فصل چهارم : اصول اعتقادات ابن عربی ۲۴۵
- فصل پنجم : زبان رمزی ابن عربی و عرفانی او ۲۴۹
- فصل ششم : وحدت وجود اساس عقاید عرفانی ابن عربی است ۲۵۱
- فصل هفتم : اسماء و صفات الهی در نوشته های ابن عربی ۲۵۵
- فصل هشتم : توجیه انسان کامل و کلمه از دیدگاه ابن عربی ۲۵۷
- فصل نهم : تشریح آفرینش و جهان شناسی در مکتب ابن عربی ۲۶۱
- فصل دهم : وصال به لقای حق تعالی با پرواز عشق از دیدگاه عرفانی ابن عربی ۲۶۵
- فصل یازدهم : نظریات ابن عربی درباره وحدت ادیان ۲۶۹
- فصل دوازدهم : تشریح مقام عرفانی ابن عربی در قیاس با دیگر عرفاء ۲۷۳
- فصل سیزدهم : تأثیر ابن عربی بر حیات تصوّف ۲۷۷

بخش پنجم / ابن خلدون و فلسفه تاریخ در معارف اسلامی ۲۸۳

- فصل اول : شرح زندگانی و نظرات ابن خلدون درباره دولت و حاکمیت ۲۸۵
- فصل دوم : عمر دولت ها از نظر ابن خلدون ۲۹۳
- فصل سوم : انواع دولت ها از نظر ابن خلدون ۲۹۹
- فصل چهارم : انحطاط و سقوط دولتها از نظر ابن خلدون ۳۰۷
- فصل پنجم : حاکمیت یا مجد از دیدگاه ابن خلدون ۳۰۹
- فصل ششم : حکومت یا دولت اسلامی از دیدگاه قرآنی ۳۱۵

- فصل هفتم : افکار ابن خلدون از کتاب مقدمه ۳۲۱
- فصل هشتم : ابن خلدون پایه گذار فلسفه تاریخ ۳۲۷

بخش ششم / ابن رشد شارح فلسفه ارسطو در حکمت اسلامی ۳۳۳

- فصل اول : شرح زندگانی و نظرات فلسفی ابن رشد ۳۳۵
- فصل دوم : اشتراک افکار فلسفی ابن سینا و ابن رشد ۳۴۷
- فصل سوم : مقاله مرحوم محسن صدر در تأیید نظریه ابن سینا در مقابله با نظرات ابن رشد و غزالی ۳۶۵
- فصل چهارم : خلاصه و فشرده شرح حال ابن رشد و تشریح مقام فلسفی وی در فرهنگ اسلام ۳۷۳

بخش هفتم : ابن مقفع اولین مترجم ایرانی در تکوین معارف اسلامی ۳۸۱

- فصل اول : شرح زندگانی و تشریح مقام علمی و اخلاقی ابن مقفع ۳۸۳
- فصل دوم : آثار و تألیفات ابن مقفع ۳۸۹
- فصل سوم : اصول اعتقادی ابن مقفع ۴۱۱

فهرست تألیفات آقای میرابوطالب رضوی ۴۱۷

فهرست منابع ۴۲۱

www.ketab.ir

فهرست اجمالی جلد‌های دوم و سوم سی حکیم و فیلسوف مسلمان

- بخش هشتم / جابر بن حیان فیلسوف مسلمان شاگرد مکتب امام جعفر صادق علیه السلام
- بخش نهم / حسن صباح یا خداوندالموت پیشوای فرقه اسماعیلیه
- بخش دهم / محمد زکریای رازی دانشمند و فیلسوف ایرانی و نابغه علم پزشکی در جهان اسلام
- بخش یازدهم (قسمت اول) / استاد راشد دانشمند روحانی راستین دنیای اسلام و مواظپ حکیمانه اش
- بخش دوازدهم (قسمت اول) / سهروردی و فلسفه اشراق در دنیای عرفان
- بخش سیزدهم / حکیم ملاهادی سبزواری و شرح منظومه این فیلسوف اسلامی
- بخش چهاردهم / شیخ مفید از اساتید و بزرگان شیعه در علم کلام و فقه در قرن چهارم هجری
- بخش پانزدهم / شیخ طوسی، شیخ الطائفه فقهای مذهب تشیع در جهان اسلام
- بخش شانزدهم / شیخ بهائی حکیم عارف جهان اسلام در دوران صفوی
- بخش هفدهم / ابوالفتح محمد بن عبدالعزیز ابن احمد شهرستانی متکلم و فیلسوف معروف ایرانی
- بخش هیجدهم / علامه جلی بزرگترین شخصیت اصول فقه و حکمت و کلام و منطق اسلامی
- بخش نوزدهم / فارابی معلم ثانی در فلسفه و منطق معارف اسلامی
- بخش بیستم / امام فخر رازی و نظرات حکیمانه او درباره فلسفه یونان
- بخش بیست و یکم / کندی فیلسوف العرب در دنیای حکمت اسلامی
- بخش بیست و دوم / میرفندرسکی حکیم و عارف اسلامی در دوران صفوی
- بخش بیست و سوم / میرداماد و اندیشه های فلسفی او در حکمت اسلامی
- بخش بیست و چهارم (قسمت اول) / ملاصدرا فیلسوف الهی در حکمت اسلامی در جهان اسلام
- بخش بیست و چهارم (قسمت دوم) / ملاصدرا تألیف هانری کوربن و نظریات حکیمانه این فیلسوف جهان تشیع
- بخش بیست و پنجم / ابواسحاق ابراهیم بن اسحاق نوبختی از رجال برجسته در علم کلام در قرن سوم هجری
- بخش بیست و ششم / ابوسهل اسماعیل نوبختی از پیشوایان علم و فلسفه در قرن سوم و چهارم هجری
- بخش بیست و هفتم / حسن نوبختی بزرگترین فیلسوف ایرانی در حکومت عباسیان
- بخش بیست و هشتم / ۴- ابوسهل فضل نوبختی فیلسوف متکلم و حکیم متأله ایرانی در قرن سوم هجری
- بخش بیست و نهم / خواجه نصیرالدین طوسی حکیم و معلم اخلاق اسلامی و مُنجی علماء در فتنه مغول
- بخش سی ام / نراقی حکیم و فیلسوف اسلامی مؤلف کتاب جامع السعادات

آغاز سخن با نام خداوند مهربان

پیشگفتار ناشر

کتاب حاضر هفتمین تألیف از تألیفات آقای میرابوطالب رضوی نژاد صومعه سرایی قاضی بازنشسته و مُحقق گرانقدر تحت عنوان «سی حکیم و فیلسوف مسلمان» می باشد که در رابطه با حکمت اسلامی برای چاپ و نشر به انتشارات دوسرا واگذار گردیده است. مؤلف صاحب نظر، با قلم شیوا، بررسی آثار فکری و تحقیق و تفحص نظریات ارزشمند حکمای مسلمان و فیلسوفان اسلامی به منظور ایجاد فضای فرهنگی متناسب با زمان که بر پایه استدلال و منطق دوران باشد، تدوین نموده که این تحقیقات می تواند به کشف مشکلات جوامع انسانی مسلمانان گردد، چه این منادیان حق و حقیقت با بهره گیری از عقل و علم در تحقق جامعه معقول انسانها که بر اساس و پایه علمی، عقلی، اسلامی، اخلاقی، عرفانی و انسانی باشد، گامهای مفید و مؤثری برداشته اند که چراغ راه هدایت افراد جامعه مسلمان است و شعاع نوری این ستارگان دین و دانش موجبات کمال و سعادت را برای مردم دانش دوست و جستجوگر فراهم خواهد ساخت. افراد چنین جامعه ای می توانند معنی واقعی حیات معقول خود را دریابند، تا در زمره اولوالباب محسوب گردند و خلیفه خدا در روی زمین شوند، که این نهایت آمال و آرزوی هر انسان مسلمان مؤمن و باایمان می باشد. سرمایه چاپ کتاب حاضر با همکاری و مساعدت سه نفر از نیکوکاران استان گیلان به اسامی ۱- آقای حاج محمد جوادی طالب حق. ۲- آقای حاج رحیم احمدزاده. ۳- آقای حاج سید جلال سید سعادت می باشد.

ضمناً در طی سالیان پیش مؤلف محترم شش عنوان کتاب با عناوین ذیل تألیفات کرده اند: ۱- «حکمت زندگی از دیدگاه چهارصد شاعر برگزیده پارسی گوی» در یک هزار و دویست و پنجاه (۱۲۵۰) صفحه. ۲- «حکمت زندگی از دیدگاه چهار عارف نامدار ایرانی»

در دو جلد هشتصد و سی و هشت (۸۳۸) صفحه. ۳- «چهار سیاستمدار ملی و متقی نام‌آور ایران» چهارصد و پنجاه (۴۵۰) صفحه. ۴- «مهاتما گاندی و اقبال لاهوری، دو پیشوای مُتفکّر هندی» دویست و شانزده (۲۱۶) صفحه. ۵- «پنجاه سال تجربه فرهنگی، قضایی و پارلمانی» پانصد (۵۰۰) صفحه. ۶- «جامعه مدنی بر اساس حکمت عملی بر پایه جامعه‌شناسی مردم ایران» پانصد (۵۰۰) صفحه. کتابهای انتشار یافته از کتب منبع بوده و تاکنون چندین پایان‌نامه تحصیلی دوره لیسانس و دکتری از این کتاب‌ها بوسیله دانشجویان تدوین گردیده و در اینترنت سابقه امر موجود است.

انتشارات دهسرا

www.ketab.ir